

وقتی لوزالمعده (پانکراس) هم سرطانی می شود

دکتر محمداسماعیل اکبری

استاد دانشگاه و رییس مرکز تحقیقات سرطان

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

لوزالمعده عضو کوچکی است که در پشت معده قرار گرفته است و با پرده پشتی صفاق از احشای داخل شکم جدا شده است. این عضو کارهای مهمی انجام می دهد: اولاً: سلول های آن ترشح روزانه بیش از یک لیتر مایع گوارشی می کنند که وارد روده باریک می شود و کار اصلی آن به تعادل رساندن اسید معده است که با غلظت زیاد وارد روده می شود و در تعقیب آن به هضم و جذب انواع مواد غذایی کمک می کند. ثانیاً عضو منحصر به فرد ترشح کننده انسولین است که وظیفه سوخت و ساز را با سوزاندن قند به عهده دارد و کمبود ترشح آن منجر بر بروز بیماری دیابت می شود.

این غده گوارشی هم مثل بقیه غدد دچار سرطان می شود. یعنی سلول های آن می توانند از حالت طبیعی خارج شده و به تومورهای سرطان تبدیل شوند. نشانه های سرطان لوزالمعده بستگی به اینکه تومور در کدام قسمت غده پیدا شود متفاوت است. غده می تواند در سر و یا تنه و یا دم (کمتر) لوزالمعده پیدا شود. علائم و نشانه های عمومی سرطان لوزالمعده عبارتند از:

- معمولاً در سنین بالاتر از ۴۵-۴۰ سال پیدا می شود و در مردان شایع تر از زنان است.
 - با کم اشتهایی و در نتیجه لاغری همراه می شود، احتمالاً علت لاغری ترشح مواد مخصوصی از تومور است که اشتها را کم می کند.
 - تغییرات خلق. نکته مهم و قابل توجهی است، اگر افراد مسنی در منزل دارید که بطور ناگهانی دچار تغییرات خلق همراه با لاغری می شوند بررسی پانکراس (لوزالمعده) را فراموش نکنید.
 - درد و احساس پری در قسمت بالای شکم. اگر سرطان لوزالمعده در مراحل اولیه تشخیص داده شود، می تواند منجر به درد با احساس توده در قسمت بالایی شکم شود. اگر بیمار در حدی از لاغری باشد که بتوان توده را از روی شکم لمس کرد معمولاً بیمار دیر مراجعه کرده است و ممکن است اقدام خاصی نتوان انجام داد.
 - درد پشت کمر درست در مقابل بالای شکم. گاهی به دلیل چسبندگی تومور لوزالمعده به اعصاب پشت آن، درد در ناحیه کمری و معمولاً در یک نقطه ثابت پیدا می شود که به آسانی هم ساکت نمی شود.
 - اگر تومور در سر پانکراس پیدا شده باشد ممکن است به علت انسدادی که در مجرای صفراوی ایجاد می کند از ورود صفرا به داخل روده جلوگیری کرده و سبب بروز یرقان شود.
 - معمولاً یرقان+ لاغری و کم اشتهایی در مردان مسن با تشخیص سرطان لوزالمعده همراه هستند.
- درمان سرطان لوزالمعده: اگر سرطان معده در مراحل اولیه تشخیص داده شود درمان اصلی آن جراحی است. معمولاً در این جراحی علاوه بر غده لوزالمعده قسمت ابتدایی روده باریک (اثنی عشر) و قسمتی از مجرای

شیمی درمانی در صورتی که بیمار تحمل انجام آن را داشته باشد، تا حدودی می‌تواند در افزایش طول عمر بیمار مؤثر باشد. چه قبل از عمل جراحی و چه بعد از آن.

سرطان لوزالمعده بهر حال با درد همراه است و یکی از بهترین وظایف جامعه پزشکی کاهش درد و یا از بین بردن آن است که با افزایش کیفیت زندگی بیمار و تحمل آن همراه می‌شود.

برای از بین بردن درد از داروهای خوراکی و یا تزریق خانواده تریاک استفاده می‌شود.

ثابت نشده است که عوامل ارثی در ایجاد سرطان لوزالمعده مؤثر باشند ولی در خانواده‌هایی که این بیماری وجود دارد، احتمال گرفتاری افراد درجه یک بیمار کمی بیشتر است. به دلیل وجود این عضو (لوزالمعده) در پشت شکم و تأخیر در خود نمایی بیماری، تشخیص آن در همه جای دنیا با تأخیر همراه است و هنوز روش مؤثری برای تشخیص زودرس آن در اختیار جامعه پزشکی قرار نگرفته است.

یک غده در گردن، آیا سرطان است؟

دکتر محمداسماعیل اکبری

استاد دانشگاه و رییس مرکز تحقیقات سرطان

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

گردن از محل‌هایی است که به دلیل در معرض دید بودن، به آسانی می‌توان ضایعات آن را تشخیص داد. پیدایش یک غده در گردن نشانه بیماری‌هایی مختلفی است و در بعضی موارد می‌تواند ناقوس سرطان را به صدا در آورد.

شما چند سال دارید، مرد هستید یا زن، دختر خانم یا آقا پسر، غده در کجای گردن شما پیدا شده است، در جلو گردن، در قسمت‌های طرفی گردن، در پشت گردن، پاسخ شما هر چه باشد جواب ما هم متفاوت خواهد بود. اگر کودک و نوجوان خود را خوب معاینه کنید، در تعداد زیادی از آنها غدد کوچکی پیدا می‌کنید که در قسمت‌های طرفی گردن قابل لمس هستند. این غدد می‌توانند در جلو و یا عقب عضله اصلی گردن که کاملاً قابل مشاهده است، لمس شود. اینجا محل پیدا شدن غدد لمفاوی است که به دلایل مختلف بزرگ می‌شوند. در نوجوانان و کودکان مهمترین دلیل بزرگی این غدد لمفاوی در گردن، فرایندهای التهابی است. این غدد معمولاً کوچک هستند و از یک سانتیمتر بزرگ‌تر نمی‌باشند. به فرزند دلبندتان اطمینان بدهید که با توجه به کوچکی غدد لمفاوی و متعدد بودن آنها، مشکل جدی وجود ندارد و این غدد پس از مدتی کوچک‌تر شده و یا از بین بروند.

وجود همین غدد لمفاوی در یک خانم جوان که سن نوجوانی را پشت سر گذاشته، بخصوص اگر بزرگتر از یک سانتیمتر باشد و متعدد شده باشند، نیازمند بررسی‌های جدی‌تر هستند. در اینگونه موارد به سراغ سایر اعضا می‌رویم. اگر بیمار کم خون شده، رنگ رو زرد و یا پریده است، تب می‌کند و یا نمی‌کند هر یک نشانه‌ای متفاوت از یک بیماری هستند. علل مهمی که این غدد را بزرگ می‌کند عبارتند از سل که معمولاً به سل غدد لمفاوی معروف است و سل گاوی نیز گفته می‌شود. این غدد با انتقال باسیل سل از حیوانات بزرگ شدند، نشانه‌های عمومی سل در آنها وجود ندارد، و خطر انتقال هم برای دیگر موجود نیست.

سایر بیماری‌های خوش خیم مثل سارکوئیدوز هم می‌تواند غدد لمفاوی را بزرگ کند. گاهی عفونت یک دندان نهفته هم با بزرگی غدد لمفاوی همراه می‌شود. تشخیص قطعی در این موارد نمونه‌برداری از غدد توسط جراح است، اگر چه در معاینه هم می‌تواند تا حدودی به تشخیص برسد.

اما بزرگی زنجیره لمفاوی گردن، بدون درد، بخصوص اگر با کم خونی همراه باشد در خانم‌های جوان و یا مردان جوان می‌تواند زنگ خطر سرطان باشد. بررسی این بیماران توسط همکاران متخصص از الزامات است و تشخیص قطعی هم نمونه‌برداری توسط جراحان محترم است. سرطان غدد لمفاوی در جوانان معمولاً لمفوما خوانده می‌شود که می‌تواند از نوع هوچکین و یا غیر از آن باشد.

درمان سرطان غدد لمفاوی با شیمی درمانی است و جراحی تنها برای تشخیص اولیه بکار می‌رود. سرطان غدد لمفاوی از نجیب‌ترین سرطان‌ها به حساب می‌آیند و با تشخیص و درمان بموقع بیمار می‌تواند زندگی عادی خود را

اگر سن شما از ۵۰ سال گذشته است و بطور ناگهانی یک غدد لمفاوی بزرگ در گردن پیدا می‌کنید، لازم است به دنبال علت آن بروید. در بعضی مواقع علت این بزرگی در حلق شماسست بخصوص اگر اهل استعمال دخانیات باشید، گاهی در تیروئید است و زمانی دورتر از آن و خبر از بعضی سرطان‌های داخل شکم می‌دهد. وقتی صدای شما برای دومین بار دورگه می‌شود، یعنی یک بار در هنگام بلوغ و یک بار هم در ۵۰ سالگی و بالاتر که اوج رسیدگی یک انسان است، باید فکر کنید سیگار برایتان زحمت درست کرده است. البته منظورم این نیست که سرماخوردگی‌ها و لارنژیت‌های ویروسی را فراموش کنید ولی به هر حال در غیر این موارد باید به فکر بدخیمی‌ها باشید.

زنجیره لمفاوی در گردن به دلیل ارتباطی که به داخل دهان و حلق و حنجره، قفسه صدری و شکم دارد می‌تواند نمایانگر وضعیت این احشاء و اعضا باشد. اگر نوه خود را که چند ماهی از عمر او گذشته است بغل می‌کنید و متوجه بزرگی یک طرفه گردن او می‌شوید، اشتباه نکرده‌اید، ممکنست این بزرگی‌ها اشکالات مادرزادی گردن باشد. معمولاً توده‌های گردنی در این سن توخالی هستند و خوش خیم می‌باشند.

نباید در مورد آنها نگران شد اگر چه در بعضی موارد چاقوی جراح حلال مشکلات خواهد بود. به هر حال از امروز به گردن خود احترام بگذارید و از معاینه آن غفلت نکنید که می‌تواند نمادی از سلامت سایر دستگاه‌های بدن شما نیز باشد. انشاءالله در فرصت دیگری وضعیت غده تیروئید، این شاه غده بدن و سرطان آن را بررسی خواهیم کرد.